

Una visió de la moral covarxina
del segle XIV

LA VISITA PASTORAL DEL BISBE PAHOLACH (ANY 1314)

Potser si al món ha existit, al llarg del temps, un concepte variable i fins i tot diria jo que voluble, siga el de la moral. Cada època, cada període històric s'ha caracteritzat per un model de moral, unes regles de conducta que sempre s'ha intentat adaptar a allò que en diem "els bons costums".

A la societat medieval, tan jerarquizada en l'aspecte polític i primfilada en el religiós, corresponia al bisbe la vigilància i, per damunt de tot, la correcció de possibles desviacions ètiques dels seus súbdits espirituals. Per aquesta raó l'església reglè molt aviadament les visites pastorals, "visitatio ad hominum", és a dir, el contacte directe amb els homes de la seua jurisdicció episcopal.

La visita de l'any 1314.

De la visita del bisbe a tots i cadascun dels seus pobles, restava com a testimoni els llibres de visites. De la llarga sèrie d'informes que s'acuren a l'Arxiu de la catedral de Tortosa i que han arribat sencers fins els nostres dies, el més antic es refereix a la visita pastoral feta pel bisbe Francesc Paholach, a partir del mes de setembre de l'any 1314. El motiu de la visita estava ben clar: la disbauxa en la qual era caigut el clergat, tot i que s'aprofitara l'ocasió per passar alhora revisió als fidels de la diòcesi que s'haguren allunyat dels bons usatges i normes cristianes. Així ho declara expresament el bisbe a l'iniciar-se l'informe: "Reverendus pater et dominus dominus Franciscus, divina providencia tertusensis episcopus, cupiens excessus subditorum suorum corrigere et quantum sibi ex alto permissum fuerit in melius reformare, processit ad visitationem sue diocesis faciendam..."

El morellà Francesc de Paholach (meitat S.XIII-1316).

Del bisbe Paholach no es tenen massa notícies. Segons Segura Barreda, l'il·lustre historiador morellà, al qual seguim en aquestes breus notes biogràfiques,

Francesc Paholach hauria nascut a Morella, envers la meitat del segle XIII, fill d'una família benestant d'aquella vila. Se sap com a l'any 1286 era ja prevere i confrare de Sant Llätser. Molt probablement un any després, fou elegit canonge de la seu tortosina. Quan al mes de maig de l'any 1310 moria el bisbe Pere Betet, fou elegit Paholach per ocupar aquella seu. De la seua tasca com a bisbe, diu Segura Barreda, només ens resten unes poques constitucions sinodals. Morí a Tortosa, el dia 17 d'octubre de 1316, tot just uns mesos després d'haver enllestit la visita pastoral que ara ens ocupa.

La informació recollida pel bisbe.

Per obtenir la informació adient, el bisbe interrogava tant els eclesiàstics com els làics, davant uns testimonis, generalment els justícia i jurats de cada vila, amb una mena de qüestionari dividit en dues parts. Dinou qüestions formulava el bisbe al clergat de cada parròquia i onze als làics. Les respostes ofereixen unes dades molt valuoses per conèixer quelcom de la moralitat d'aquella societat en una època de la qual tan poca informació en tenia. Vegem quines són les dades que a la seua visita feta a Les Coves de Vinromà el diumenge, dia 23 de novembre d'aquest any del Senyor de 1314, recollí el bisbe Paholach.

El clero covarxí.

Els interrogats foren Pere de Ferreret, justícia; Blai Serra i Domènec Segura, jurats, a més a més dels prohoms Pere d'Olesa, Domènec Segarra, Ramon Constantí i Arnau d'Olesa. Respongueren primerament que el rector de Les Coves residia personalment a la vila.